

להבין

להתבונן • להתקדם • להתרומם!

פרקי התבוננות וחזון
מתוך שיעוריו של הגאון
רבי אהרן שווב שליט"א

להתקדם

מאמרים בדרכי ההנהגה ותיקון
המידות שנמסרו על סדר
הספר הקדוש "תומר דבורה"

חלוקת הלילה לשני חלקים - לפני חצות ואחר חצות

שני חלקי הלילה

הפרק העשירי עוסק בהתאמת עבודת האדם בכל זמני היום - למצב ההנהגה האלוהית באותו זמן. במאמר הקודם התבאר שעבודת האדם בלילה היא להפנים ולספוג בתוך הנפש את כל החוויות שצבר במהלך היום, ועל ידי זה להכין כלים לפעילות של היום הבא.

כעת ממשיך הרמ"ק ומחלק את הלילה לשני חלקים: חלק ראשון - עד חצות, וחלק שני - לאחר חצות.

נרחיב ונבאר את החלוקה הזו:

מבואר בזוהר הקדוש (ח"ב לח:): שעד חצות הלילה נקרא 'ליל', מפני שהוא זמן של ריקנות ודין, ומחצות והלאה נקרא 'לילה', מפני שהוא זמן של מילוי בהארה של רחמים.

בדומה לזה מוסיף הזוהר הקדוש, שנערה לפני נישואיה נקראת 'נער', ורק לאחר נישואיה כשקיבלה מילוי מבעלה, נקראת 'נערה'.

ביאור הדבר -

בירידת האור האלוהי לתוך הכלים התחתונים, יש שני שלבים. השלב הראשון הוא הכנת הכלי לקבלת האור, והשלב השני הוא השפעת האור לתוכו.

שני השלבים האלו רמוזים באותיות ד' וה'. האות דל"ת היא מלשון 'דלות', והיא מסמלת את הכלי הריק, והאות ה"א היא מלשון 'זה' כמו "הא לכם זרע" (בראשית מז, כג), והיא מסמלת את הכלי לאחר שניתן בו המילוי האלוהי. (זהו הסטם שכאשר כותבים כינוי לשם ה', יש הכותבים את האות ד', ויש הכותבים את האות ה').

ולכן, החצי הראשון של הלילה מכונה 'ליל' בלי האות ה', כי זה הזמן של הכשרת הכלי הריק והכנתו לקבלת השפע. והחצי השני של הלילה מכונה 'לילה' עם האות ה' שמסמלת את המילוי שנכנס ומאיר בתוך הכלי.

בחצי הלילה הראשון יש דין על היום הקודם

בחצי הראשון של הלילה יש על האדם דין ומבחן - מה היו מעשיו ביום הקודם, וכיצד הוא מימש את ההארה האלוהית שניתנה לו ביממה הקודמת.

בזמן הזה ההארה האלוהית נסתרת וממילא יש שליטה ל'חיצונים', והקב"ה חפץ בכך שהחיצונים ישלטו בזמן הזה, ולכן אסור לומר י"ג מידות של רחמים באותם שעות - עד חצות הלילה (משנ"ב תקסא, יב), מפני שאמירתם בשעה זאת תהיה בגדר 'מלחמה חזיתית' נגד הסט"א [בדומה למנהג כמה מקהילות החסידים שלא לעסוק בתורה בליל ה'ניטל', כי בזמן שיש שליטה לחיצונים אין להלחם נגדם במפורש].

כך כותב הרמח"ל בספר דרך ה' (ח"ד פ"ז):

התבוננות מעמיקה ומחזקת במוסרי הפרשה

להתבונן

בארה של מרים הכח העצום של ההשתקקות

בארה של מרים

בפרשת חוקת אנו לומדים על פטירת מרים, שבעקבותיה הסתלק באר המים שהיה לישראל במדבר.

רש"י (כ, א) מביא מחז"ל:

"מכאן שכל ארבעים שנה היה להם הבאר בזכות מרים".

ולכאורה תמוה הדבר: וכי עם ישראל מצד עצמם לא היו ראויים למים כדי חיותם? כיצד הם היו אמורים להתקיים במדבר בלא מים?

ובגמרא (תענית ט) מבואר שמיד לאחר סילוק הבאר, היא חזרה בזכות משה רבינו. ואם כן, יש להבין מה היתה המטרה בסילוקה אחר פטירתה והחזרתה מחדש לאחר מכן בזכות משה רבינו?!

בנוסף, במדרש מבואר שהבאר לא הסתלקה בעקבות מיתת מרים, אלא להיפך, הסיבה שמרים נלקחה היא בכדי לסלק את הבאר!

מדרש 'אספה' (בתי מדרשות חלק א, ד"ה דבר אחר ותמת): "ותמת שם מרים - למה מתה? מפני הבאר שנתנה בשבילה, שלא היה אפשר לה שתהא קיימת, והבאר שנתנה בזכותה מסתלקת".

מה פשר הדבר?

ההתעלות היא רק באמצעות ניקה ממקור עליון

נעמיד בזאת יסוד גדול בדרכי העליה:

כאשר אנו מבקשים להתעלות ולהתרומם, הדרך היחידה שאנו יכולים לעשות זאת היא רק באמצעות ניקה ממקור עליון יותר מאתנו.

רק באמצעות ההארה הבאה מהמקור העליון ניתן לרומם את האישיות הנמוכה למקום גבוה יותר.

יסוד זה רמוז במבנה 'בית המקדש': ה'עזרה' היא המקום השייך לעולם הזה, וכנגדה עומד 'קדש הקדשים' השייך לעולם עליון ומהוה את מקור היניקה והחיות שיכול לרומם ולהעלות אותנו למקום גבוה יותר. והחיבור בין 'קדש הקדשים' אל ה'עזרה' - הוא דרך ה'היכל'.

וכן חלוקת סוגי האנשים בעם ישראל לכהנים לויים וישראלים, מבוססת גם היא על יסוד זה. ה'כהנים' יונקים את ההארה המרוממת בטהרתה. ה'ישראלים' נמצאים במקום הנמוך של חיי המעשה וזקוקים להתעלות, והם עושים זאת באמצעות התייור של ה'לויים', שכשנמסר כן הם, 'מלווים' את ישראל ומהווים נקודת חיבור בין הכהנים לישראלים.

גם באדם עצמו יש שלשה חלקים: מוח, לב, כבד. ה'מוח' הוא המקור העליון, בו שוכנת ה'נשמה'. ה'כבד' הוא מקום ה'נפש' הנמוכה שזקוקה

ניקה ממקור עליון על ידי כח ההשתקקות

דרך נוספת לינוק ממקור עליון, היא באמצעות כח ההשתקקות. כאשר אנו לא מרגישים מסופקים במצבנו הנוכחי, אלא משתוקקים לינוק הארה גדולה יותר מאת ה', התשוקה יוצרת המשכה של הארה שאכן מרוממת אותנו.

בזה מבאר הרמח"ל ב"דעת תבונות" (ס"ז עב) מהי התועלת שיש לנשמה בירידתה וכניסתה אל תוך הגוף, הרווח הוא: כח ההשתקקות. באמצעות ההשתקקות של הגוף והנפש הנמוכים החפצים להתעלות, הנשמה בעצמה מרוויחה שפע עליון חדש שלא היה קיים בה מצד עצמה.

הדבר דומה לאב שלא למד גמרא בעיון תקופה ארוכה, והיה בטוח שאינו מסוגל להבין דיבור שלם של תוספות על בוריו. אולם בנו הגיע מהת"ת ובידו מבחן, וביקש מאביו בתחנונים ותשוקה שילמד עמו את דברי התוספות.

מכח תשוקת הילד האב לומד עמו את דברי התוספות, מתאמץ ומגלה בעצמו יכולת שלכאורה לא היתה בו קודם.

סידרה החכמה העליונה שתהיה הלילה שליטה לכוחות הטומאה להתפשט בכל מרכבותיהם, וכיוונה שבאותו הזמן יאספו בני האדם אל בתיהם וישכבו במטותיהם ישנים ונחים עד הבקר.

וענין השליטה הזאת ששולטות כוחות אלה בלילה, מפני ששיערה החכמה העליונה שלהיות מציאות הטוב והרע האמיתי, שהוא הנמשך ממעשי בני הבחירה, צריך שיהיה העולם בחוקו הטבעי עלול לשליטת הרע בו, והנה הוא הכנה למה שאפשר שיתגן לו מצד מעשי האדם.

מדוע היום לא מתחיל בחצות?

נמצא שיש שני חלקים ללילה, החצי הראשון עד חצות מיועד לדין וסיכום של היממה הקודמת, והחצי השני לאחר חצות מיועד להורדת שפע חדש עבור עבודת היום הבא.

לאור דברים אלו יש לשאול: מדוע באמת היממה מתחילה בתחילת הלילה, והרי לכאורה היה מתאים יותר להתחיל את היום החדש בשעת חצות לילה - בזמן שבו נכנס השפע האלוהי החדש עבור עבודת היום הבא. וכפי שאכן אומות העולם - להבדיל - מנהלים את מנין ימיהם.

החצי הראשון יוצר את הכלי ע"י הרעב ובזה מושך את המילוי

ביאור הענין -

אמנם היום מתחיל בשפע החדש שנכנס בחצי השני של הלילה, אך גם החצי הראשון שותף בכניסת אותו שפע, וזאת משום שהמילוי אינו נכנס מבלי שיש בכלי השתוקקות ורעב לקבלת המילוי, והזמן של יצירת ההשתוקקות הוא בחצי הראשון של הלילה.

מציאות זו שהרעב מושך את המילוי, קיימת גם בעיכול מזון גשמי. אדם שאינו רעב - לא ירצה לאכול, והגוף ידחה את האוכל כאשר הוא חש שאינו זקוק לו. ולעומת זאת, מה שנאכל מתוך רעב - נספג ומתקבל טוב יותר. כפי שנפסק בהלכה שלא יאכל אדם בערב פסח או בערב שבת סמוך לכניסתם - כדי שיבוא לסעודה מתוך רעב ויאכל לתיאבון (פסחים טז:).

באותה מידה גם בלימוד התורה, כדי שהדברים יספגו בלב האדם, יש צורך שהוא ישתוקק ויהיה 'רעב' אליהם, כמאמר חז"ל (אבות פ"א מ"ד) "הוי שותה בצמא את דבריהם". ואף בימות המשיח עתידה להגיע אלינו הארה עצומה של ה' יתברך. וכדי שהיא תתקבל אצלנו, עלינו להגיע קודם למצב של רעב והשתוקקות עצומה לקבלת אותה הארה, וכפי שנאמר (עמוס ה, יא) "הנה ימים באים ואנא ה' והשלחתי רעב בארץ, לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמע את דברי ה'".

ועל כך אמרו חז"ל שהגאולה תבא רק כאשר נרגיש ש"אין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים" (סוטה טז:). כי אז נרגיש ריקנים מעמידה עצמית, ונישען לגמרי רק על ה' ונשתוקק לקבל ממנו את ההארה הגדולה כראוי.

ונמצא שכאשר אדם שוכב במיטתו בחצי הראשון של הלילה, במצב ריק וכביכול 'חסר' זהות, עליו למסור ו'לזרוק' את עצמו אל ה', לקבל עול מלכות שמים, ולחוש רעב והשתוקקות למילוי באור ה'. ובזאת יזכה בהגיע שעת חצות לקבל את הישועה של ההארה המחודשת עבור היום הבא.

הכח של ההשתוקקות הוא כח הקיים במיוחד אצל האשה, שהדרך שלה לקבל ולינוק שפע מבעלה היא באמצעות התלות וההשתוקקות לקבל ממנו. וכאשר בני ישראל היו במדבר - מרים הנביאה שעמדה בראש נשות ישראל, ביטאה את כח ההשתוקקות בעוצמתו.

יסוד זה מבואר בדברי המהר"ל (גבורות ה' פי"ט):

דע כי האשה נקראת באר כדכתיב (משלי ה) שתה מים מבארך, והבאר ניתן לישראל בזכותה של מרים כי מזה תלמוד שהבאר דבר שייך לאשה.

וזה כי הבאר הוא שנובע מלמטה למעלה וכל שאר דברים באים מלמעלה למטה, והוא דמיון האשה שהיא משתוקקת לבעלה, וזהו השתוקקות של עילוי, כי האיש יותר במעלה בערך האשה והיא משתוקקת להתעלות בבעלה.

בארה של מרים - יניקה על ידי תשוקה

ובזה יתבאר מדוע הבאר היה בזכות מרים, שכן באר המים שהלך עם ישראל במדבר, ביטא את ההארה החדשה הבאה ממקור עליון, זו שמרוממת ומעלה אותם כל העת למקומות חדשים שלא היו בהם קודם.

נשים לב, שהמים של באר מרים היו בריאה של "יש מאין" ממש. לא מים מתוך מערכת הטבע הגשמית, אלא מים מחודשים לגמרי שיצאו מ... אבן!

הבאר הזו היוותה מקור אמונה איתן לעם ישראל, ממנה שאבו את המבט הנכון על היכולת לקבל הארה רוחנית מחודשת מאת הקב"ה.

כאשר הבאר היה בזכותה של מרים, היה זה ביטוי לכך שההארה המחודשת באה אליהם באמצעות ההשתמשות בכח ההשתוקקות, הכח המרכזי ב'בית מדרש של מרים'.

בארן של משה - יניקה על ידי יגיעת התורה

ואמנם, קודם כניסת ישראל לארץ, נפטרה מרים, ועמה הסתלק הבאר. וכאמור בתחילת המאמר - הבאר שבה וחזרה בזכות משה רבינו.

הסבר הדבר הוא כך -

כל זמן שישאל היה במדבר, עבודתם היתה לעמול על התעלות דרך קניית כח ההשתוקקות ב'בית מדרש של מרים'.

אך משעה שהם נכנסו לארץ ישראל, התרחש שינוי בסדר העבודה המוטל עליהם, ומעתה עליהם לעשות 'שטייגען' בהתעלות דרך יגיעת התורה ב'בית מדרש של משה'.

נרחיב ונבאר -

מבואר בכתבי האריז"ל שעם ישראל במדבר היו בבחינת נקיבה. וכלשון הפסוק (ירמיה ב, ב):

"כֹּה אָמַר ה' זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבַת קְלוּלֹתֶיךָ, לְקַחַת אִמִּי בַמִּדְבָּר בָּאֵרץ לֹא יָדוּעָה".

עניינה של נקיבה הוא כח הקבלה.

בני ישראל במדבר קיבלו כל העת השפעות אלוקיות ללא עבודה מעשית מצידם, אלא רק בזכות השתוקקות ותלות מוחלטת במתנות הבורא.

אולם כאשר עמדו ישראל בפני הכניסה לארץ, עתיד היה להתרחש מהפך בהנהגתם. הם התעתדו להפוך מנקיבה המקבלת, לזכר הפועל ומשפיע מעצמו, "איש דרכו לכבוש" (יבמות סה:). עבודתם היתה לכבוש את הארץ, ולשלוט על הטבע ולקדשה.

ולכן לפני שנכנסו לארץ ישראל, ביקש הקב"ה לשנות את הבאר מ'בית מדרש של מרים' המביא לידי ביטוי את כח ההשתוקקות, ולהפכו ל'בית מדרש של משה' שעניינו לשלוט על הטבע באמצעות יגיעת התורה.

כמובן, גם לאחר שנכנסו ישראל לארץ, ועברו לעבודה של יניקה באמצעות יגיעת התורה, אין הכוונה שהשימוש בכוח ההשתוקקות אינו נצרך עוד. אלא שיש לצרף אליו גם את העבודה באמצעות יגיעת התורה.

משה רבינו 'לקח על המים' - ישראל לא הגיעו לדרגתו

התוכנית המקורית לא יצאה לבסוף לפועל. כלל ישראל לא הגיעו באמת לדרגה הראויה שבאמצעות יגיעת התורה יהיה בידם כח שליטה על הטבע, וזה גרם לכך שהדיבור אל הסלע לא פעל את פעולתו, ומשה ואהרן הוצרכו 'להכות' את הסלע.

משמעות הדבר היא, שהטבע אינו כפוף לגמרי לתורה, אלא יש צורך להילחם בו.

אילו הסלע היה מקבל את ההוראה בדיבור, היה בכך גילוי שאין כלל מציאות של חומר רע בבריאה, אלא הבריאה פועלת לגלות את רצון ה' ללא כל התנגדות, בבחינת "אתהפכא".

אך כאשר הוצרכו להכות בסלע, התברר שהם עדיין בדרגה שיש לרע ולחומר מציאות בעולם, וכדי לנצחם עלינו ללחום בהכאה, ורק בכפיה נצליח לגלות את הטוב, בבחינת "אתכפאי".

זו הסיבה שבחטא מי מריבה נגזר על משה רבינו שלא יכניס את ישראל לארץ, משום שכאן הוברר שכלל ישראל נמצאים בדרגה נמוכה שהוא אינו מתאים להיות מנהיגם בדרגה הנמוכה הזו.

כי בדרגתו של משה רבינו החומר אינו סותר לרוחניות, והוא לא צריך ללחום בו כלל. אולם כלל ישראל היו בדרגה נמוכה יותר, בה החומר סותר לרוחניות, והם זקוקים ללחום בו ולהתנזר מהגשמיות, ועל זה אמר להם "שמעו נא המורים" - לפי חלק מהמפרשים.

ומשעה שהתברר שכלל ישראל לא ינקו את ההארה בשלימותה, הוברר שמשה רבינו כבר 'אינו מתאים' עוד להיות מנהיגם.

ולא רק על משה רבינו נגזר כן אלא גם על אהרן.

וביאור הדברים על פי דברי הרש"ר הירש (שמות טו, כ) שכותב על מעמד המיוחד של מרים ואהרן:

"מעמדה של מרים בין הנשים היה כמעמד אהרן בין האנשים. כדרך שאהרן הפיץ בין האנשים את הדברים שנאמרו למשה, כן עשתה מרים בין הנשים".

נראה לבאר כוונתו, שמשה רבינו היה בבחינת הארת הנשמה, והוא הוריד את התורה העליונה כפי שהיא במקורה הטהור. ותפקידם של אהרן ומרים היה לתרגם ולפשט את הדברים לרמתם של ישראל, אהרן לאנשים ומרים לנשים.

אילו עם ישראל היו יונקים את ההארה הזו בשלימותה, הם היו נכנסים לארץ ישראל במצב שהחומר אינו מתנגד להם ומתקנים את הארץ. אך לאחר שהתברר שהם לא ינקו את ההארה הזו כיאות, נלקח מהם משה, וגם אהרן ומרים לא נכנסו עממה לארץ, כי מעתה צריך מהלך אחר לתיקונם בארץ, וזה יהיה רק על ידי יהושע.

השתלשלות ההארה דרך הסנהדרין ועם ישראל

הנה מִטְתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה שְׁשִׁים גְּבֵרִים סָבִיב לָהּ מִגְבְּרֵי יִשְׂרָאֵל // פרק ג פסוק ז

מיטתו של שלמה - קבלת ההשפעה המלאה

בפסוקים הקודמים למדנו שתפקידנו לקבל את ההארה האלוקית העליונה, ולהוציא אותה לפועל בעולם העשיה. והתבאר שתהליך ההשתלשלות של ההארה דרך בית המקדש עובר מארון הברית דרך כלי ההיכל: המנורה, השולחן, מזבח הפנימי, ומשם אל העזרה - במזבח החיצון. בפסוק הנוכחי יתבאר המשך ההשתלשלות מטה, דרך הסנהדרין היושבים ב'לשכת הגזית', עד כלל האומה המממשים אותה בביצוע מעשי בארץ.

מבאר הגר"א:

הנה מִטְתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה - הוא קדש הקדשים [שנקרא 'חדר המיטות' (מ"ב י"א, ב)].

ששים גברים סביב לה מגבירי ישראל - הם שישים ריבוא ישראל, ומהם שבעים סנהדרין, שהיו שישים ועליהם עשורה, ושנים עליהם הכוללים.

ונבאר את הדברים בהרחבה -

כדי שכל השפעה תעבור מהממשי אל המושפע, יש צורך שהמושפע יבטל לגמרי את המקום העצמי שלו, ויהיה מכון בהשתוקקות מלאה לקבל את השפע. עליו להרגיש שאין לו מעצמו כלום, ורק המילוי של המושפע הוא זה שמחיה וממלא אותו. באופן כזה ההשפעה תכנס אליו במלואה, ותספג אצלו כראוי.

מסיבה זו, המקום שבו מתקבלת ההשפעה מן המושפע נקרא 'מיטה'. והשייכות ל'מיטה' היא - מפני שכאשר אדם שוכב במיטתו, כל גופו נמצא בהשוואה בלי גילוי של צורת 'שיעור קומה', הוא במצב פסיבי לחלוטין כדיכול ריקני וחסר כח פעולה.

ועל כן קדש הקדשים נקרא כאן 'מיטתו של שלמה'. מפני שבקדש הקדשים עוברת ההשפעה מהקב"ה אל כל ישראל, ואנו נמצאים שם במצב של ריקנות עצמית ותשוקה מלאה לקבל את אור ה', בבחינת 'שוכב במיטה'.

ואכן, לכשנבחון נמצא, שקדש הקדשים הוא מקום שאין בו כמעט פעילות אקטיבית, כמעט לא נכנסים לשם במהלך השנה.

ומה שהמיטה מוגדרת שהיא של 'שלמה', מרמז על כך שאנו מקבלים שם הארה אלוקית מלאה, כי המילה "שלמה" נוטריקון: שלם - ה' (כלומר, השפע שמרומז באות ה'.

הראשונה של שם הוי"ה, עובר בשלימות גמורה לאות ה' האחרונה, ואכמ"ל - התבאר בהרחבה לעיל פ"א פ"א.

תפקיד הסנהדרין - להתאים את אור התורה למציאות המשתנה

והנה, ההארה היוצאת מ'קדש הקדשים' מגיעה בסופו של תהליך עד לסנהדרין היושבים ב'לשכת הגזית'. והצורך בכך הוא, מפני שההארה במקורה עדיין מופשטת ועליונה, ויש צורך לפרט ולהוציא ממנה הוראות והנחיות שניתן לקיים ולממש אותה בפעולות מעשיות בארץ.

תהליך זה דומה לאשה המקבלת הארה מבעלה, ולאחר מכן פועלת ליצור ממנה תוכן מפורט כראוי.

לשם כך נצרכים 'גברים מגבירי ישראל' הפועלים במידת הגבורה, כי המהות של מידת הגבורה היא היכולת לפרט לפרטים ולהגדיר את הגבולות, כעבודתה של האשה ביצירת הולד השלם, ואף הסנהדרין פועלים ב'גבורה' ויוצרים פירוט מדויק לקבלת ההארה האלוקית.

אל הסנהדרין מגיעים כל העת מקרים שונים שמתרחשים במציאות, ועליהם להתאים את הוראת התורה למקרים הללו, ולדמות מילתא למילתא בצורה נכונה. שהרי במציאות נולדים תמיד מקרים חדשים ושונים, ותפקיד הסנהדרין למצוא את ההארה הנכונה בתורה בהתאם למקרים מחודשים אלו.

במקרים רבים אין כלל הוראה מפורשת בתורה על המקרה הבא לדיון, ודייני הסנהדרין צריכים לעמול ולהתייגע להבין את פנימיות רוח הדברים שבתורה, ועל פי זה להכריע מה רצון ה' באותו מקרה.

יש לזה דמיון בספרי השו"ת"ם הרבים הקיימים בדורנו. אין בהם 'סיכומי הלכות', אלא מקרים רבים שאין להם התייחסות מפורשת בהלכה, וגדולי התורה צריכים לחקור ולדרוש אחר שורש הדין והרעיון הפנימי שלו, ועל פי זה להכריע במקרה החדש שבא לפנייהם. ואלו הם 'חידושי תורה' כפשוטם.

מטרת המקדש להוציא תורה והארה לעולם

במבט שטחי נראה שהמטרה של בית המקדש היא עצמית, והסנהדרין שישבו שם הצטרפו ובאו 'להרוויח'.

כביכול מהארת המקדש, בלי משמעות עיקרית לעצמותו של בית המקדש.

אולם האמת היא שכל ההארה שהיתה בבית המקדש, נועדה רק בשביל להוציא אותה לביצוע בפועל בארץ, וזה נעשה על ידי הסנהדרין פוסקי התורה. וכמו שכותב רבי יצחק אייזיק חבר זיע"א (שיח יצחק, תרומה):

עיקר השראת שכינתו יתברך בבית המקדש היה בשביל התורה, כי שמה ישבו סנהדרין גדולה בלשכת הגזית שמשם יצאה תורה לכל ישראל.

ועל כך נאמר (ישעיה ב, א): "כי מציון תצא תורה, ודבר ה' מירושלם". כלומר, כל המטרה של ציון וירושלים היא שתורה ודבר ה' יצאו משם ויתקיימו בפועל בכל הארץ ובכל העולם.

שישים ריבוא - יישום ההלכה למעשה

לאחר שהסנהדרין פוסקים את הדין, הם מוסרים את ההלכה הפסוקה לשישים ריבוא נשמות ישראל שיקיימו אותה למעשה בתוך אורח חייהם הארצי, כל אחד לפי עניינו. וזוהו נשלם תהליך הורדת ההשפעה והאור האלוקי עד לארץ ממש.

אילו המימוש של אור התורה היה מתקיים כבר בשלב של פסיקת והכרעת ההלכה, היה מספיק לברוא שבעים בני אדם שיהיו בסנהדרין ויכריעו את כל ההלכות. אבל הקב"ה ברא שישים ריבוא נשמות ישראל, מפני שהסיום של התפרטות אור התורה נעשה רק על ידי קיום ההלכה במעשים בפועל בארץ, וזאת באמצעות ריבוי הגוונים של שישים ריבוא נשמות ישראל.

בלשון הפסוק מוזכרים רק "ששים גברים", ובראשונים מצינו שתי דעות מי הם אותם 'שישים גברים', רש"י (יבמות קט): מפרש שאלו הסנהדרין, והמספר שישים 'לאו דוקא', ותוספות (שם) מפרשים שהכוונה לשישים ריבוא נשמות ישראל. אך הגר"א משלב את שני הפירושים יחד, ומבאר שנכללים בזה גם שישים ריבוא ישראל, וגם שבעים סנהדרין.

ובזאת נשלם תהליך הורדת ההארה ממקורה בקדש הקדשים, דרך הסנהדרין הפוסקים ומגדירים את הדין, ועד ליישום המעשי בארץ על ידי שישים ריבוא נשמות ישראל.

לשיעור המלא 073.295.13.81

מספר השיעור: *33447279

מאמר מיוחד בענייני התקופה - המשך מעמ' 4

הקב"ה מגלגל את הדברים בצורה כזו שקודם ביאת המשיח רומי תשלוט על כל העולם!

גזירת המלך היא שלפני ביאת המשיח יהיה בעולם דרדור מוחלט, בלי עמדה אמונית ומוסרית כלל וכלל, ויהיו תשעה חודשים של פורקן גמור, איש הישר בעיניו יעשה, בלא איזונים ובלא פחד, וכל מי שירצה יוכל להנות ולחטוא ככל רצונו.

לאור זאת נראה כי כאשר יצליחו במלחמתם לגמרי ויעקרו את כוחות פרס והאיסלם הקיצוני מן העולם, תתחיל המלחמה הקשה באמת, והיא מלחמת הרוח. כי לכאורה עומדים לפנינו ימים קשים של סחף אדיר לפורקן והשתוללות יצרים מבלי חסימה של שום עול כביכול.

ועלינו לקבל על עצמינו עול מלכות שמים, להתאמץ ולהתחזק להשאר מחוברים לה' ולתורתו, ולא להיות חלק מן המערב הפרוע!

ובסופם של אותם תשעה חודשים, יתקיים המבחן הגדול, "כי הנה היום בא בער פתגור, והיו כל זדים וכל עשה רשעה קש, ולהט אתם היום הבא, וזרחת לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בנפיה" (מלאכי ג, י"ט-כ).

לשיעור המלא 073.295.13.81

מספר השיעור: *41814237

שמרחה על קיומנו איום גשמי. אך לא זו נקודת המרכז של הסיפור הגדול שאנו נמצאים בתוכו!

עלינו לזכור שהמערב שנלחם נגד איראן על האיום הבא מחמת ההנהגה הדתית והמוסרית שלה, כמו כן הוא נלחם גם נגדנו - החרדים. ולכאורה עתה, לאחר שנראה שניצחו במידת מה את איראן, אנו נשארו הציבור האחרון בעולם שלא משתף פעולה עם המערב ומתחזק באמונה דתית ובהתנהגות מוסריות.

לא לחינם נשמעו לא אחת פליטות פה משונאי החרדים, ש"האיום החרדי, הוא איום גדול יותר על מדינת ישראל לעומת האיום של הגרעין האיראני". שהרי אנו מייצגים את אותה עמדה של מלחמה נגד התרבות המערבית המופקרת.

גזירת מלך של פורקן גמור קודם ביאת המשיח

נמצא לאור זאת, שההצלחה הגדולה של עוקרי התורה ראשי שלטון הערב רב בארץ ישראל, היא לכאורה מפני שהשלטון הנוכחי בארץ ישראל הוא עצם מעצמיה של 'רומי' והנהגת המערב, ונצחונם הוא חלק בלתי נפרד מ'גזירת מלך' ונבואת חז"ל ש'עתידה פרס שתיפול ביד רומי'.

כל זאת נכלל בדברי חז"ל על התקופה שקודם ביאת המשיח (סנהדרין זז):

"הקדוש ברוך הוא מעמיד להן מלך שגזרותיו קשות כהמן, וישראל עושין תשובה ומחזירין למוטב".

ובדרך רמז ניתן להוסיף, שנשיאי איראן מאז המהפכה הדתית, היו בעלי שמות הדומים לשמו של 'המן' - חומייני, חאמנאי (כידוע, אות ח' מתחלפת באות ה', שהרי חז"ל במנחות כט: שואלים מדוע באות ה' שבה נברא העולם הזה הרגל השמאלית לא מגיעה עד לראש האות, ומתרחים: בשביל ללמד דרך תשובה. כלומר, המבנה הבסיסי של האות הוא כצורת האות ח'. ואכן בשפות רבות הגיית האותיות ח' וה' מתחלפות).

כעת מדינת ישראל והמערב הצליחו לדכא את האיום הזה, ולהסיר את האיום הצבאי של איראן. משמעות הדבר שהם בקשו להוריד את ה"מלך קשה כהמן" שתפקידו להחזיר את ישראל לתשובה.

ואמנם אין ספק שעלינו להודות לה' על הצלתנו מסכנות של טילים ואימת מוות, ועל כך שאנו יכולים לעסוק בעבודת ה' בצורה רגועה יותר מבלי

המלחמה הגדולה אחר המלחמה הקטנה באור מקיף על מלחמת רומי ופרס - המערב מול איראן להיכן זה מוביל ולמה להכין את עצמנו בסופה

להיכן אנו צועדים?

במערכה האחרונה שעברה על יושבי ארץ הקודש התרחשו ניסים מופלאים, לכל הדעות מדובר באירוע שלא היה לו אח ורע בעולם. גם אלו שלא זכו לגדול על ברכי האמונה, עומדים נפעמים בלא שום הסבר טבעי להצלחת המערכה שיצאו אליה. כאשר בתוך ימים ספורים חיסלו אימים אדירים שמעיקים עלינו כבר עשרות שנים. הטילים שנשלחו כתגובה יורטו על ידי מערכות ההגנה בהצלחה כמעט מלאה, והנפילות המועטות שהיו, נחשבות כאין וכאפס לעומת התרחיש שהתכוננו אליהם מלכתחילה. גם מתוך ההרואים המעטים, חלק נכבד כלל אינם יהודים. וכל אדם יודע לספר על כמה ניסים מופלאים ובלתי הגיוניים, של בניינים שפנו בדיוק יום קודם, מקלטים שלא נפתחו רגע לפני שנפל עליהם טיל, ועוד ועוד.

אין ספק שהמערכה הזו אפופה ניסים ונפלאות באופן בולט וברור שאי אפשר להתעלם ממנו. ודוקא מחמת כן השאלה הגדולה היא: האם אנו ראויים לניסים אלו? כיצד יתכן שהניסים הללו נעשו בתקופה שבה המדינה נלחמת כל כך נגד בני הישיבות וחיי הדת?

הרי מבחינה רוחנית אנו נמצאים במצב גרוע מאוד, חוק הגיוס בשיא השפל מכל הזמנים, חיסוטי שכבי בפרהסיא, אישי ציבור מראשי השלטון חוטאים בתועבות שהעונש עליהם הוא לכל הפחות "תקיא הארץ אתכם", סגירת בתי כנסיות ומוסדות לימוד תוך כדי הלחימה, ובאופן כללי המדינה החילונית מתדרדרת יותר ויותר, ועוקרת את כל הקדוש והיקר ליהדות. כיצד יתכן שדוקא בתקופה כזו הקב"ה מגלגל על ידיהם ניסים מופלגים ונוראים כאלו?

והשאלה המשמעותית יותר היא: להיכן אנו ממשיכים לצעוד לאחר האירוע הזה? כעת שהוסרו האיזמים מכל אויבנו מסביב, מה עומד לפנינו?

איראן ואמריקה - פרס ורומי

איננו עוסקים בהגדת עתידות חלילה, כנאמר "תמים תהיה עם ה' אלוקיך", אך ננסה לגעת במעמקי התקופה דרך לימוד הסוגיות, ולהבין על פי דברי חז"ל - מהו שורש המערכה והמלחמה בין איראן למערב, ובזאת נשכיל להבין מה הכיוון שאליו אנו צועדים ומהי העבודה העומדת לפנינו כעת.

נקדים ונאמר, שבשונה מהמחשבה השטחית, המערכה הנוכחית היא לא רק בין ישראל לאיראן, אלא היא מערכה גדולה ורחבה יותר: בין איראן והמוסלמים הדתיים לבין המערב כולו. איראן שנלחמת בישראל נלחמת גם נגד אמריקה, בדיוק כפי שאמריקה הצטרפה גם היא למתקפה כנגד איראן.

ידועה נוספת - איראן ואמריקה, לכאורה הם 'פרס' ו'רומי' המוזכרים בחז"ל. ואכן, אנו מוצאים בדברי חז"ל (ע"ז ב:) שמלכות פרס ומלכות רומי עתידים להתקיים עד ביאת המשיח, ובימינו נראה לכאורה שמדובר על אמריקה ואיראן.

השלטון הדתי באיראן יקרוס, וכל המדינות המוסלמיות שסביב ארץ ישראל יעשו הסכמי שלום עם ישראל. וכך במשך תשעה חודשים יהיה שלטון אמריקאי מערבי על העולם כולו.

ועלינו להתבונן: מה טמון ב'גזירת מלך' שהרומיים בכל זאת ינצחו את הפרסים? והאם השלטון הרומי על כל העולם הוא דבר חיובי או לא?

המלחמה היא על 'מתירנות מול מוסריות'

הדברים לכאורה צועקים, וצריך רק לפקוח את העיניים. נקודת הויכוח והמלחמה שבין איראן למערב היא:

מוסריות מול מתירנות, אמונה דתית מול פורקן יצרים.

המערב מייצג את פריצת כל הגדרות, מימוש תאוות בפורקן יצרים מוחלט בלי שום מגבלה ורסן, וערעור יסודות חיי המשפחה או כל תועבה אחרת שעולה על הדעת.

לעומת זאת, איראן לוחמת את מלחמת הדת והמוסריות - נגד המערב הקלוקל.

פרס ידועים בצניעות המיוחדת שיש להם, וכפי שמצינו בגמרא (ברכות ח:): "אמר רבן גמליאל: בשלשה דברים אוהב אני את הפרסיים: הן צנועין באכילתן, וצנועין בבית הכסא, וצנועין בדבר אחר".

ואמנם, אנו יודעים שהם גם שטופים בתאוותם, וכדברי חז"ל (ע"ז ב:): "פרסיים, שאוכלין ושותין כדוב, ומסורבלין בשר כדוב, ומגדלין שער כדוב, ואין להם מנוחה כדוב". אך לאמיתו של דבר, זו עצמה הסיבה לצניעותם הקיצונית. כי דוקא מי שבעל תאוה יתירה, מרגיש את המאיסות הרבה שלה, ומסתיר אותה מתוך בושה.

אדם שאוכל בצורה נורמלית, אינו מתבייש במעשה האכילה, ואדרבה, הוא יודע ומרגיש שמעשה האכילה נצרך וחשוב על מנת לקיים את הגוף ולעשות בו מצוות ומעשים טובים. אולם לעומתו, מי שיש לו תאוה מוגזמת לאוכל שאינו שולט עליה, מסתיר אפילו את האכילה הבסיסית שלו ומרגיש בה בושה.

נמצא שכך צדדי המלחמה במערכה הזו: מוסריות מול מתירנות, אמונה דתית מול פורקן יצרים.

'מלך קשה כהמן'

לפני כארבעים שנה התרחשה מהפכה באיראן, וממדינה מערבית ומתירנית מאד, היא הפכה למדינה דתית קיצונית, הנלחמת נגד הגישה המערבית בעולם, ובין השאר נגד מדינות אמריקה וישראל.

במשך השנים איראן פתחו שלוחות של טרור סביב ארץ ישראל, וכך הטילו פחד עצום על היושבים בארץ, ובמשך שנים רבות החרדה מהטילים והמלחמות דחפו את עם ישראל לעשיית תשובה.

המשך בעמוד 43

איראן זו פרס - שהרי מדובר באותה ארץ שרק השתנה שמה. ומה שכיום מתגוררים בה מוסלמים נוספים, כבר כתב המהר"ל (נצה ישראל פכ"א) "מלכות ישמעאל ומלכות פרס הכל מלכות אחת, כאשר הם דומים ושווים בענייניהם ובהנהגותיהם", ועוד, שעיקר עניינם הוא מלחמתם הישמעאלית בענייני פריצות, וזה דומה למה שאמרו חז"ל שהנהגותיהם הם צניעות.

אמריקה זו רומי - שהרי חז"ל מגדירים את רומי שהם אומה שאין להם כתב ולשון (ע"ז י), וביאר רש"י "כתב ולשון של רומיים מאומה אחרת באה להן", ופירש הבן יהודיע שכל שפתם וכתבם הוא מאנגליה. ומשמעות הדבר היא שהם "מלכות ריקניא" שאין לה מהות משל עצמה. ומתאים שהם ימלכו באחרית הימים, שהם כנגד מידת "מלכות" - דלית מגרמיה כלום. וכן אמריקה - 'עם ריקא', היא מרכז הריקנות והנהגות בעולם, חיי פורקן חסרי מעצורים בלי ערכים ובלי אידיאולוגיה.

ומאידך מצינו בחז"ל (ע"ז ב:) על רומי "שטבעה יצא בכל העולם". ומבארים המפרשים ש"טבעה" זו מטבע ולשון. ואכן, מעולם לא היתה תופעה מופלאה כמו היום, שהמטבע והלשון של מדינת אמריקה - הדולר ושפת האנגלית, מקובלים בכל העולם כולו.

גזירת מלך שרומי ינצחו את פרס

נכנס להבנת הדברים על פי סוגיא ערוכה בגמרא, שם הגמרא מתארת מלחמה שתהיה בין פרס לרומי באחרית הימים.

אומרת הגמרא (יומא י:): "עתידה רומי שתפול ביד פרס. קל וחומר; ומה מקדש ראשון שבנאוה בני שם והחריבוהו כשדיים - נפלו כשדיים ביד פרסיים. מקדש שני שבנאוהו פרסיים והחריבוהו רומיים - אינו דין שיפלו רומיים ביד פרסיים?". כלומר - הפרסים היו תמיד בצד של בית המקדש, ולכן ברור שהם צריכים לנצח את הרומיים, שהרי במקדש הראשון הפרסיים הענישו את מי שהחריב אותו, ובמקדש השני הם בעצמם בנו אותו. ואם כן, הפרסיים בודאי צריכים לנצח את הרומיים שהחריבו את המקדש השני.

אבל, מסקנת הגמרא שלמרות שפרס מחוברים יותר לבית המקדש, בכל זאת "עתידה פרס שתפול ביד רומי". ולמרות שזה הפוך מההגיון, שהרי זה "בנויי ביד סתורי", מבארת הגמרא: "גזירת מלך היא!". כלומר - למרות שהפרסיים מחוברים יותר לבית המקדש, והם לכאורה הצד החיובי יותר במלחמה הזו, בכל זאת יש "גזירת מלך" שהרומיים ינצחו. ומסיימת הגמרא במשפט:

"אין בן דוד בא עד שתפשוט מלכות רומי הרשעה בכל העולם כולו תשעה חדשים".

לפי איך שאנו רואים את הדברים כעת, לכאורה הכוונה היא: מדינת אמריקה תנצח את איראן,

לעילוי נשמת
רבי ישי ב"ר ראובן הלוי מאיר זצ"ל
נלב"ע ה' תמוז תש"ס

שמוע
ותחי
נפשכם

**סדרת שיעורים
בספר נפש החיים**

יסודות היהדות בבירות מיוחדת

מתעדכן מדי שבוע ביק להבין • הקישו: 3 < ספרי מוסר, 10 < נפש החיים